

DIREKCIJA ZA CIVILNO
ZRAKOPLOVSTVO
BOSNE I HERCEGOVINE

1064

Na osnovu članka 16. i 61. stavak (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 102/09) i članka 14. stavak (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09), generalni direktor Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK
O ODOBRAVANJU LETOVA

DIO PRVI - OPĆE ODREDBE

Članak 1.
(Predmet)

Ovim Pravilnikom utvrđuju se uvjeti i način izdavanja odobrenja za letenje domaćim i inozemnim civilnim zrakoplovima u zračnom prostoru Bosne i Hercegovine.

Članak 2.
(Primjena)

Odredbe ovog Pravilnika primjenjuju se na domaće i inozemne civilne zrakoplove koji polijeću i slijeću na međunarodne aerodrome u Bosni i Hercegovini i na zrakoplove koji prelijeću Bosnu i Hercegovinu.

Članak 3.
(Pojmovi)

Pojmovi koji se upotrebljavaju u ovom Pravilniku imaju sljedeće značenje:

- aerodromski slot:** vremenski okvir rezerviran za let u dolasku/odlasku sa nekog aerodroma,
- državni zrakoplovi:** zrakoplovi upisani u registar neke zemlje, koji se sukladno međunarodnim ugovorima upotrebljavaju u vojne, carinske i

ISSN 1512-7494 - hrvatski jezik

ISSN 1512-7508 - srpski jezik

ISSN 1512-7486 - bosanski jezik

policijske svrhe i zrakoplovi koji se upotrebljavaju isključivo za prijevoz osoba koje uživaju poseban status,

- generalna avijacija** - GA (*general aviation*): zrakoplovi koji se ne koriste za komercijalni transport ili za radove iz zraka,
- manifestacija:** aktivnost operatora u cilju promocije zrakoplovne djelatnosti, zrakoplova, odnosno zrakoplovnog proizvoda,
- odobrenje za letenje:** odobrenje nadležne zrakoplovne vlasti operatoru zrakoplova da izvršava letove u zračnom prostoru Bosne i Hercegovine uključujući i polijetanja/slijetanja sa aerodroma u BiH,
- operator zrakoplova:** fizička ili pravna osoba koja je vlasnik ili korisnik zrakoplova,
- opasne stvari:** stvari ili supstance koje mogu predstavljati rizik po zdravlje, sigurnost imovine ili životne sredine i navedene su u tehničkim uputstvima kao opasne stvari ili su klasificirane sukladno tim uputama,
- radovi iz zraka:** operacija u kojoj se zrakoplov koristi za specijalne usluge u poljoprivredi, graditeljstvu, za potrebe snimanja/fotografisanja, u cilju osmatranja i praćenja, traganja i spašavanja, marketinga, itd.

DIO DRUGI - ODOBRAVANJE LETOVA I
AERODROMSKIH SLOTOVA

Članak 4.

(Letenje državnih i civilnih zrakoplova)

Letenje državnih zrakoplova u zračnom prostoru Bosne i Hercegovine odobrava Ministarstvo vanjskih poslova, a letenje civilnih zrakoplova odobrava Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: BHDCA).

Članak 5.

(Polijetanje i slijetanje zrakoplova u međunarodnom prometu)

- (1) Zrakoplovi koji ulaze, odnosno napuštaju zračni prostor Bosne i Hercegovine, svoje prvo slijetanje odnosno posljednje polijetanje moraju izvesti na nekom od međunarodnih aerodroma na kojima je organizirana služba za prelazak državne granice.
- (2) Izuzetno od odredbi iz stavka (1) ovog članka, prvo slijetanje, odnosno polijetanje za zrakoplove koji učestvuju u međunarodnom zračnom prometu, može se izvršiti i na drugim aerodromima ili letilištima ukoliko operator aerodroma osigura službe neophodne za prelazak državne granice.

Članak 6.

(Obvezno osiguranje zrakoplova)

Svaki operator zrakoplova, da bi letio u zračnom prostoru BiH, obavezan je posjedovati osiguranje od odgovornosti za štetu načinjenu putnicima, prtljagu, teretu i trećim osobama sukladno EU Uredbi br. 785/2004.

Članak 7.

(Letovi za koje nisu potrebna odobrenja BHDCA)

- (1) Letovi za koje nisu potrebna odobrenja BHDCA:
 - a) letovi inozemnih državnih zrakoplova (diplomatski letovi) - zahtjevi za izdavanje odobrenja podnose se Ministarstvu vanjskih poslova Bosne i Hercegovine, diplomatskim putem;
 - b) letovi državnih zrakoplova Bosne i Hercegovine;
 - c) zrakoplovi EUFOR-a i NATO-a, kao i zrakoplovi koji ne pripadaju NATO-u, a služe za podršku operacijama Evropske unije, imaju pravo na slobodan prolaz bez ograničenja i na nesmetanu slobodu letenja zračnim prostorom Bosne i Hercegovine, a na osnovu odredbi "Aneksa protokola o prenosu nadležnosti nad zračnim prostorom Bosne i Hercegovine" potpisanog 2007. godine u Parizu;
 - d) medicinski letovi - letovi kod kojih je potrebno poduzeti trenutne akcije u slučaju opasnosti i medicinske evakuacije (MEDEVAC), kao i transport teških bolesnika u i iz BiH;
 - e) letovi za potrebe traganja i spašavanja (SAR);
 - f) tehnički letovi;
 - g) slijetanje u slučaju nužde;
 - h) letovi domaćih i inozemnih civilnih zrakoplova za sopstvene potrebe;
 - i) letovi generalne avijacije;
 - j) letovi domaćih i inozemnih civilnih zrakoplova kada se u planu leta deklarira kao nekomercijalni (prijevoz za vlastite potrebe, privatni let);
 - k) letovi domaćih i inozemnih civilnih zrakoplova kada se u planu letenja deklarira kao humanitarni let;
 - l) komercijalni letovi domaćih i inozemnih civilnih zrakoplova u neredovitom prometu, čiji broj iskoristivih sjedala ne prelazi 10;
 - m) letovi za obuku u zračnom prostoru Bosne i Hercegovine sa slijetanjem, odnosno polijetanjem, sa međunarodnih aerodroma u Bosni i Hercegovini;
 - n) preleti, izuzev za prelete koji prijevoze opasne stvari ili naoružanje i municiju preko teritorija Bosne i Hercegovine.

Članak 8.

(Zahtjev za aerodromski slot)

- (1) Zahtjev za aerodromski slot, bez prethodno pribavljenog odobrenja BHDCA, neće biti razmatran.

- (2) Zahtjev za odobrenje aerodromskog slota upućuje se operativnim centrima aerodroma, uz priloženo odobrenje BHDCA.

Članak 9.

(Dodjeljivanje slota i izmjene)

- (1) Operativni centri aerodroma u Bosni i Hercegovini su odgovorni za izdavanje slotova.
- (2) Pridržavanje aerodromskog slota je obvezno za sve operatore.
- (3) Promjene, koje se odnose na vrijeme izvršenja leta, destinacije, kategoriju leta ili poništenje odobrenja od strane BHDCA, moraju se dostaviti operativnom centru aerodroma odgovornom za izdavanje slotova.
- (4) Poništeni ili propušteni letovi nisu predmet automatske revizije. Ukoliko je odobrenje za let isteklo, operator je dužan podnijeti novi zahtjev za odobrenje, kao i novi zahtjev za odobrenje aerodromskog slota.

Članak 10.

(Radno vrijeme BHDCA)

Radno vrijeme BHDCA je od 09:00 do 17:00 (lokalno vrijeme) svakim radnim danom, osim u dane praznika. Kao dani praznika računaju se dani praznika utvrđeni entitetskim zakonima.

DIO TREĆI - LETOVI ZA KOJE JE POTREBNO ODOBRENJE BHDCA

Članak 11.

(Zahtjevi za izdavanje odobrenja)

- (1) Zahtjevi za izdavanje odobrenja operatoru zrakoplova za izvođenje redovitih ili neredovitih međunarodnih i domaćih letova u zračnom prostoru Bosne i Hercegovine, podnose se u BHDCA, Odjeljenju za odobravanje letova, faksom na broj +387 51 921 520, elektronskom poštom na e-mail flightrequest@bhdca.gov.ba ili na AFTN adresu LQBHYEYX.
- (2) BHDCA izdaje pisano odobrenje, ili uskraćuje isto uz obrazloženje, i dostavlja ga podnosiocu zahtjeva u vremenskim rokovima definiranim ovim Pravilnikom.

Članak 12.

(Dokumentacija)

- (1) Operatori, koji lete u zračnom prostoru Bosne i Hercegovine u komercijalne svrhe, prilikom podnošenja zahtjeva za redovite ili neredovite letove prvi put uz zahtjev za odobrenje leta moraju dostaviti i sljedeće dokumente:
 - a) svjedodžbu zračnog operatora (Air Operator Certificate - AOC);
 - b) radnu dozvolu zrakoplovnog operatora (Operation Licence);
 - c) svjedodžbu o registraciji zrakoplova;
 - d) svjedodžbu o plovidbenosti zrakoplova (Airworthiness Certificate), uključujući i svjedodžbu o produženju plovidbenosti (Airworthiness Review Certificate);
 - e) svjedodžbu o osiguranju koja uključuje i osiguranje za štetu nanešenu trećim osobama (Insurance Certificate);
 - f) svjedodžbu o buci zrakoplova (Noise Certificate);
 - g) dozvolu za radio-stanicu (Radio Station Licence);
 - h) čarter letovi: ugovor operatora i naručitelja usluge;
 - i) ugovor o iznajmljivanju zrakoplova (Wet Lease, Dry Lease), ukoliko je zrakoplov iznajmljen;
 - j) dodatnu dokumentaciju na zahtjev BHDCA.

Članak 13.

(Rok važenja izdatog odobrenja)

- (1) Odobrenja za pojedinačne letove izdate od strane BHDCA važe 72 sata. Na zahtjev operatora odobrenje može biti izdato i na duži period (radovi iz zraka, sportske manifestacije).
- (2) Rok važenja odobrenja računa se od vremena predviđenog ulaska u zračni prostor Bosne i Hercegovine, odnosno od predviđenog vremena polijetanja sa aerodroma u Bosni i Hercegovini.
- (3) Ukoliko let nije ostvaren u roku navedenom u stavku (1), operator je dužan podnijeti novi zahtjev.

DIO ČETVRTI - REDOVITI LETOVI

Članak 14.

(Zahtjev za redovite letove)

- (1) Zahtjev za izdavanje odobrenja za obavljanje redovitog linijskog zračnog prometa za ljetni i zimski red letenja operator (domaći i inozemni) podnosi u BHDCA najkasnije 30 dana prije planiranog početka letenja.
- (2) Zahtjev za izdavanje odobrenja podnosi se na za to propisanom obrascu koji se može naći na internet stranici BHDCA.
- (3) Pored dokumentata navedenih u članku 12. Pravilnika, operator u zahtjevu za odobrenje mora navesti sljedeće podatke:
 - a) naziv operatora, adresu, broj telefona i broj faksa;
 - b) broj leta/pozivni znak;
 - c) tip i registraciju zrakoplova;
 - d) maksimalnu težinu zrakoplova pri polijetanju (MTOW)/kapacitet zrakoplova;
 - e) sedmični raspored letenja;
 - f) aerodrome polijetanja i slijetanja;
 - g) ukoliko se radi o letovima sa zajedničkim brojem leta (Code Share), navesti brojeve leta i marketinškog i operativnog operatora.
- (4) Zahtjev za izdavanje navedenih odobrenja podnosi se posebno za ljetni, odnosno zimski red letenja.
- (5) BHDCA prosljeđuje odobrenje za let, ili uskraćuje isto uz obrazloženje, svim operatorima najkasnije 20 dana prije početka letenja.
- (6) Zahtjev za promjene od strane operatora podnosi se u BHDCA tri radna dana prije početka letenja za sve operatore.
- (7) Redoviti letovi koji se odnose na slobode navedene u stavku (1) članka 16. ovog Pravilnika, će se odobravati sukladno članku 16. ovog Pravilnika.

DIO PETI - NEREDOVITI (ČARTER) LETOVI

Članak 15.

(Zahtjev za neredovite letove)

- (1) Zahtjev za izdavanje odobrenja za obavljanje neredovitih (čarter) letova, uključujući i dokumentaciju iz članka 12. Pravilnika, će sadržavati sljedeće podatke:
 - a) naziv operatora, adresu, broj telefona i broj faksa;
 - b) broj leta/pozivni znak;
 - c) tip i registraciju zrakoplova;
 - d) maksimalnu težinu zrakoplova pri polijetanju (MTOW)/kapacitet zrakoplova;
 - e) svrhu leta;
 - f) raspored letenja po datumima;
 - g) aerodrome polijetanja i slijetanja;
 - h) ugovor operatora i naručitelja usluge (Charter Agreement).
- (2) Zahtjev za izdavanje odobrenja podnosi se na za to propisanom obrascu koji se može naći na internet stranici BHDCA.

- (3) Zahtjev za izdavanje odobrenja operator podnosi u BHDCA:
 - a) za jedan let - jedan radni dan prije planiranog početka leta;
 - b) seriju do četiri leta u toku mjeseca - najkasnije pet radnih dana prije početka leta;
 - c) seriju od pet i više letova mjesečno - najkasnije deset radnih dana prije početka leta.

- (4) BHDCA je dužna odobrenje za let, ili uskraćivanje istog uz obrazloženje, dostaviti operatoru zrakoplova najkasnije:
 - a) za jedan let - pet sati prije početka leta;
 - b) do četiri leta - najkasnije tri radna dana prije početka leta;
 - c) pet i više letova mjesečno - najkasnije četiri dana prije početka leta.

- (5) Neredoviti letovi koji se odnose na slobode navedene u stavku (1) članka 16. ovog Pravilnika, će se odobravati sukladno članku 16. ovog Pravilnika.

Članak 16.

(Letovi pod uvjetima pete slobode)

- (1) Inozemnom operatoru koji obavlja redovite i neredovite letove (za 4 i više letova u toku mjeseca, računajući sve pojedinačne letove) koji se odnose na petu, sedmu, osmu i devetu slobodu, BHDCA će odobriti na osnovu reciprociteta ako je BiH država potpisnica dvostranog sporazuma zaključenog sa državom inozemnog operatora, odnosno sukladno ECAA sporazumu, kada se radi o operatorima država članica ECAA sporazuma.
- (2) Zahtjev za odobrenje letova sa međunarodnih aerodroma u Bosni i Hercegovini, koji se odnose na slobode navedene u stavku (1) ovog članka, upućuje se u BHDCA najkasnije 7 dana prije planiranog početka leta.
- (3) Za neredovite letove (manje od četiri leta mjesečno), koji se odnose na slobode navedene u stavku (1) ovog članka, inozemni operator je dužan pribaviti pismo suglasnosti (non-objection letter), od licenciranih domaćih operatora, bilo da se radi o prijevozu putnika ili tereta, osim u slučajevima kada se radi o inozemnom operatoru države potpisnice ECAA sporazuma, a sukladno ECAA sporazumu:
 - a) BHDCA je dužna, na zahtjev operatora, dostaviti listu licenciranih domaćih operatora u roku od jednog radnog dana (24 sata).
 - b) Ako domaći operatori, poslije prijema zahtjeva za suglasnost od strane inozemnog operatora, ne odgovore u roku od jednog radnog dana (24 sata), smatra se da taj operator nema prigovora da let izvede inozemni operator.
 - c) Ukoliko podnositelj zahtjeva za izvršenje leta iz stavka (3) ovog članka, koji se odnose na slobode navedene u stavku (1) ovog članka, zaključi komercijalni ugovor sa nekim operatorom iz Bosne i Hercegovine, kome je uputio zahtjev za suglasnost/prigovor za let, dužan je preslikati ugovora i dokumenata, navedenih u članku 13. Pravilnika, dostaviti u BHDCA najkasnije tri radna dana prije početka leta.
- (7) BHDCA prosljeđuje odobrenje za let, ili uskraćuje isto uz obrazloženje, najkasnije 3 dana prije početka letenja.
- (8) BHDCA će, prilikom razmatranja zahtjeva za let iz stavka (3) ovog članka, koji se odnose na slobode navedene u stavku (1) ovog članka, izdati odobrenja sljedećim redoslijedom:
 - a) domaćem operatoru, koji je dao prigovor i izrazio želju da sam, koristeći sopstvene kapacitete,

preuzme obvezu izvršenja zahtjevanog leta. U tom slučaju, BHDCA domaćem operatoru daje tačne podatke o iznajmljivaču i određuje rok do kada operator mora dostaviti potpisan ugovor sa iznajmljivačem. Operator je dužan dostaviti traženi ugovor najkasnije tri radna dana prije početka leta;

- b) domaćem operatoru, koji je izrazio želju da predmetni let izvrši pod svojim kodom, iznajmljujući zrakoplov sa posadom (Wet Lease), a iz opravdanih razloga ne može koristiti zrakoplove iz svoje flote. Operator je dužan dostaviti traženi ugovor najkasnije tri radna dana prije početka leta;
 - c) inozemnom operatoru koji, u kooperaciji sa domaćim operatorom, zaključuje neki od ugovora koji uključuje angažiranje domaćeg operatora (Code Share, Subcharter);
 - d) kada nijedan od navedenih modaliteta nije moguće ostvariti, BHDCA će u cilju zaštite prava putnika ili robe da budu prevezeni, izdati odobrenje inozemnom operatoru koji je podnio zahtjev za odobrenje leta.
- (9) BHDCA je nadležna za izdavanje dezinacije inozemnim operatorima za letove koji se odnose na slobode navedene u stavku (1) ovog članka, ako je BiH država potpisnica dvostranog sporazuma zaključenog sa državam inozemnog operatora, odnosno sukladno ECAA sporazumu, kada se radi o operatorima država članica ECAA sporazuma.

DIO ŠESTI - TRANSPORT OPASNIH TVARI

Članak 17.

(Transport opasnih tvari)

- (1) Transport opasnih tvari u zračnom prometu u/iz Bosne i Hercegovine vrši se sukladno standardima i preporučenoj praksi utvrđenim u ICAO Aneksu 18, Siguran transport opasnih tvari zrakom i ICAO Dokumentom 9284, Tehničke instrukcije za siguran transport opasnih tvari zrakom.
- (2) Operator, koji obavlja neredovite letove u prijevozu opasnih tvari sa međunarodnih aerodroma u Bosni i Hercegovini, pored zahtjeva za let i dokumenata iz članka 12. Pravilnika, mora dostaviti i sljedeće dokumente:
 - a) izvoznu deklaraciju (Shipper Declaration);
 - b) svjedodžbu o krajnjem korisniku (End User Certificate);
 - c) upute za pakovanje (Packing Instructions);
 - d) odobrenje za slijetanje zrakoplovnih vlasti krajnje destinacije i međuslijetanja ukoliko ona postoje.
- (3) Izvoznik, odnosno uvoznik opasnih tereta, dužan je osigurati svu potrebnu dokumentaciju i dozvole od nadležnih organa Bosne i Hercegovine.
- (4) Rukovanje opasnim teretima na aerodromima vrši ovlašteno i certifikovano aerodromsko osoblje.
- (5) Zahtjev za odobrenje letova, koji prijevoze opasne tvari u i iz BiH, upućuje se u BHDCA na propisanom obrascu koji se može naći na internet stranici BHDCA najkasnije deset dana prije planiranog leta.
- (6) BHDCA prosljeđuje odobrenje za let, ili uskraćuje isto uz obrazloženje, najkasnije 2 dana prije početka leta.
- (7) Prelet preko teritorija BiH zrakoplova, koji prijevoze opasne tvari, moguće je jedino uz odobrenje BHDCA.
- (8) Zahtjev za prelet preko teritorija BiH zrakoplova, koji prijevoze opasne tvari, podnosi se na propisanom obrascu, koji se može naći na internet stranici BHDCA najkasnije deset dana prije planiranog leta.

Članak 18.

(Izuzeće za transport opasnih tvari)

- (1) Transport opasnih tvari, koje su zabranjene za transport zrakom, može se obavljati samo ukoliko BHDCA izda izuzeće za takav let.
- (2) Operator koji obavlja neredovite letove u prijevozu opasnih tvari, koje su zabranjene za transport zrakom, pored zahtjeva za izuzeće i dokumenata iz članka 12. Pravilnika, mora dostaviti i sljedeće dokumente:
 - a) izvoznu deklaraciju (Shipper Declaration);
 - b) svjedodžbu o krajnjem korisniku (End User Certificate);
 - c) upute za pakovanje (Packing instructions);
 - d) izuzeće zrakoplovnih vlasti krajnje destinacije i međuslijetanja, ukoliko postoje, kada se prijevoz opasnih tvari obavlja sa nekog od međunarodnih aerodroma u BiH;
 - e) izuzeće zrakoplovnih vlasti polazne i krajnje destinacije i međuslijetanja, ukoliko ona postoje, kada se radi o preletu teritorija BiH.
- (3) Zahtjev za izdavanje izuzeća za prijevoz opasnih tvari, koje nisu dozvoljene za transport zrakom, preko teritorija BiH podnosi se na za to propisanom obrascu koji se može naći na internet stranici BHDCA najkasnije 10 dana prije planiranog leta.
- (4) BHDCA prosljeđuje izuzeće za let, ili uskraćuje isto uz obrazloženje, najkasnije 2 dana prije početka leta.
- (5) Podnositelji zahtjeva za izuzeće za prijevoz opasnih tvari zrakom dužni su uplatiti visinu naknade za provođenje postupka odobravanja izuzeća od primjene propisa sukladno Odluci o naknadama za finansiranje rada BHDCA ("Službeni glasnik BiH", br. 56/15).

DIO SEDMI - VFR LETOVI

Članak 19.

(VFR letovi)

- (1) VFR letovi u FIR Sarajevo mogu se izvoditi sa aerodroma, heliodroma i letilišta koja je verifikovala BHDCA.
- (2) Odobrenje BHDCA za VFR letove nije potrebno osim u slučajevima iz stavka (4) ovog članka.
- (3) VFR letovi u zračnom prostoru BiH, iznad razine leta 100, mogu se izvršavati bez prethodno pribavljenog odobranja BHDCA ukoliko je zrakoplov opremljen opremom za komunikaciju i navigaciju sukladno članku 50. Naredbe o pravilima letenja zrakoplova ("Službeni glasnik BiH", broj 52/13) i kisičkim sustavom.
- (4) VFR letovi iznad razine leta 100, izuzev letova iz stavka (3) ovog članka, razmatraju se od slučaja do slučaja. Zahtjev za odobrenje se podnosi u BHDCA najmanje 10 dana prije planiranog početka leta.
- (5) Vanaerodromska slijetanja i polijetanja će se izvršavati sukladno Pravilniku o sprovođenju operacija sa terena za vanaerodromsko slijetanje i polijetanje ("Službeni glasnik BiH", br. 16/14).

DIO OSMI - SPORTSKE I DRUGE AKTIVNOSTI U ZRAKU

Članak 20.

(Zrakoplovne priredbe)

- (1) Zahtjev za izdavanje odobrenja inozemnom i domaćem operatoru za izvođenje zrakoplovnih priredbi, u smislu organiziranog prikaza zrakoplovnih aktivnosti pred publikom, u svrhu promocije zrakoplovnog sporta, kao što su padobranski skokovi, akrobatsko i grupno letenje, letenje jedrilica, balona i druge sportske zrakoplovne aktivnosti podnosi se najkasnije deset radnih dana prije

- početka planiranih aktivnosti ako se iste planiraju održati na registriranim letilištima/terenima/aerodromima. Ukoliko će se aktivnosti odvijati na neregistriranim terenima, rok za podnošenje zahtjeva je najkasnije 20 radnih dana prije početka planiranih aktivnosti. BHDCA prosljeđuje odobrenje za obavljanje manifestacije, ili uskraćuje isto uz obrazloženje, podnosiocu zahtjeva najkasnije pet radnih dana prije početka aktivnosti.
- (2) Zahtjev za izdavanje odobrenja podnosi se na za to predviđenom obrascu koji se može naći na internet stranici BHDCA.
- (3) Podnositelj zahtjeva treba dostaviti sljedeću dokumentaciju i podatke:
- organizator aktivnosti;
 - odgovorna/kontakt osoba;
 - ime i prezime, kontakt telefon rukovoditelja aktivnosti na terenu;
 - detaljan opis aktivnosti;
 - datum početka/završetka aktivnosti;
 - vrijeme početka/završetka aktivnosti;
 - visinu do koje će se aktivnosti odvijati;
 - definiranu zonu aktivnosti;
 - broj učesnika;
 - podatke o vlasniku ili korisniku zrakoplova;
 - tip, registraciju, MTOW i pozivni znak zrakoplova;
 - svjedodžbu o registraciji zrakoplova;
 - svjedodžbu o plovidbenosti zrakoplova (Air Worthiness Certificate);
 - svjedodžbu o osiguranju koja pokriva i osiguranje trećih osoba;
 - za inozemne operatore, tačan datum i vrijeme preleta, aerodrom polijetanja/slijetanja;
 - dodatne podatke i dokumentaciju na zahtjev BHDCA.
- (4) Ukoliko će se sportske aktivnosti odvijati u kontroliranom zračnom prostoru, organizator manifestacije, prije podnošenja zahtjeva u BHDCA, dužan je pribaviti suglasnost nadležne kontrole letenja za obavljanje traženih aktivnosti.
- (5) Organizator zrakoplovne priredbe dužan je popuniti zahtjev za izdavanje NOTAM-a, koji se može naći na internet stranici www.bhansa.gov.ba i poslati ga, elektronskom poštom ili faksom, uz priloženo odobrenje BHDCA, NOTAM birou najkasnije 72 sata prije planiranog početka aktivnosti.
- (6) Podnositelj zahtjeva za izvođenje zrakoplovnih priredbi, dužni su uplatiti visinu naknade za provođenje postupka odobravanja traženih aktivnosti sukladno Odluci o naknadama za finansiranje rada BHDCA ("Službeni glasnik BiH", br. 56/15).

Članak 21.

(Radovi iz zraka)

- (1) Zahtjev za izdavanje odobrenja inozemnom i domaćem operatoru za letove kojima se prikazuju tehničke karakteristike zrakoplova koji se koriste za naučna istraživanja, testiranja ispravnosti navigacione opreme, pružanje usluga u poljoprivredi, geodetska i druga snimanja, zapašivanje i druge slične aktivnosti, podnosi se najkasnije petnaest dana prije početka leta. BHDCA prosljeđuje odobrenje za let, ili uskraćuje isto uz obrazloženje, podnosiocu zahtjeva najkasnije tri radna dana prije početka leta.
- (2) Izuzetno od odredbi iz stavka (1) ovog članka, rok za podnošenje zahtjeva za radove iz zraka, kada je riječ o kvaru i testiranju (kalibraži) navigacione opreme na

aerodromima u Bosni i Hercegovini, ne može biti kraći od 24 sata.

- (3) Za aktivnosti navedene u stavku (1) ovog članka, podnositelj zahtjeva je dužan pribaviti potrebna odobrenja i suglasnosti nadležnih organa vlasti u Bosni i Hercegovini, u zavisnosti od vrste aktivnosti.
- (4) Zahtjev za izdavanje odobrenja iz stavka (1) ovog članka podnosi se na propisanom obrascu koji se može naći na internet stranici BHDCA.
- (5) Podnositelj zahtjeva treba dostaviti sljedeću dokumentaciju i podatke:
- svjedodžbu zračnog operatora;
 - radnu dozvolu zrakoplovnog operatora;
 - svjedodžbu o registraciji zrakoplova;
 - svjedodžbu o plovidbenosti zrakoplova;
 - svjedodžbu o osiguranju, koja pokriva i osiguranje trećih osoba;
 - podatke o vlasniku ili korisniku zrakoplova;
 - tip, registraciju, MTOW i pozivni znak zrakoplova;
 - opremu zrakoplova;
 - podatke o naručitelju radova iz zraka i presliku ugovora;
 - detaljnu svrhu leta;
 - aerodrome i vremena polijetanja/slijetanja;
 - maršrute, odnosno zone u kojima će se aktivnosti odvijati;
 - za inozemne operatore, tačan datum i vrijeme preleta, visinu, maršrutu i ulazno izlazne tačke/koridore u zračni prostor Bosne i Hercegovine, aerodrom polijetanja/slijetanja;
 - dodatne podatke i dokumentaciju, ukoliko se ukaže potreba.
- (6) Organizator aktivnosti dužan je popuniti zahtjev za izdavanje NOTAM-a koji se može naći na internet stranici www.bhansa.gov.ba i poslati ga elektronskom poštom ili faksom, uz priloženo odobrenje BHDCA, NOTAM birou najkasnije 72 sata prije planiranog početka aktivnosti.

Članak 22.

(Bespilotne letjelice)

- (1) Zahtjev za izdavanje odobrenja za let bespilotne letjelice podnosi se najkasnije 15 dana prije planiranog početka leta. BHDCA prosljeđuje odobrenje za let, ili mišljenje o osporavanju uz obrazloženje, podnosiocu zahtjeva najkasnije tri dana prije početka leta.
- (2) Zahtjev za izdavanje odobrenja podnosi se na propisanom obrascu koji se može naći na internet stranici BHDCA.
- (3) Podnositelj zahtjeva treba dostaviti sljedeću dokumentaciju i podatke:
- podatke o naručitelju radova iz zraka i presliku ugovora;
 - podatke o vlasniku ili korisniku letjelice;
 - podatke o operatoru;
 - svjedodžbu o obučenosti rukovatelja letjelicom;
 - odgovornu osobu;
 - opis aktivnosti;
 - podatke o letjelici;
 - zonu aktivnosti;
 - visinu do koje će se aktivnosti provoditi;
 - početak i završetak aktivnosti;
 - svjedodžbu o osiguranju, koja pokriva osiguranje trećih osoba;
 - aerodrome polijetanja/slijetanja;
 - dodatne podatke i dokumentaciju na zahtjev BHDCA.

- (4) Ukoliko će se let беспилотне летјелце одвијати у контролираном зрачном простору, организатор активности, прије подношења захтјева у BHDCА, дужан је прибавити сугласност надлежне контроле летјења за обављање тражених активности.
- (5) Организатор активности дужан је попунити захтјев за издавање NOTAM-а који се може наћи на интернет страници www.bhansa.gov.ba и послати га електронском поштом или факсом, уз приложено одобрење BHDCА, NOTAM биром најкасније 72 сата прије планираног почетка активности.

Чланак 23.

(Ускраћивање издавања одобрења)

BHDCА неће издати одобрење за лет уколико:

- podnositelj захтјева није доставио податке и документацију тражену Правилником;
- зракоплов, односно оператор се налазе на листи зракоплова/оператора којима је забрањено летјење у зрачном простору Европске уније;
- постоји основана сумња да би летјење зракоплова угрозило сигурност зрачне пловидбе и њених учесника, као и трећих особа;
- уколико podnositelj захтјева није упutio захтјев за издавање NOTAM-а у року предвиђеном овим Правилником.

ДИО ДЕВЕТИ - ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Чланак 24.

(Ступање на снагу)

- Ступањем на снагу овог Правилника престаје да важи Правилник о одобравању летова објављен у "Службеном гласнику БиХ", бр. 50/13 од 25.06.2013. године.
- Овај Правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Broj 1-3-02-2-1042-1/15
24. studenoga 2015. godine
Banja Luka

Generalni direktor
Đorđe Ratkovića, v. r.

На основу члана 16. и 61. став (2) Закона о управи ("Службени гласник БиХ", број 32/02 и 102/09) и члана 14. став (1) Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 39/09), генерални директор Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине доноси

ПРАВИЛНИК О ОДОБРАВАЊУ ЛЕТОВА

ДИО ПРВИ - ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

(Предмет)

Овим Правилником утврђују се услови и начин издавања одобрења за летење домаћим и страним цивилним ваздухопловима у ваздушном простору Босне и Херцеговине.

Члан 2.

(Примјена)

Одредбе овог Правилника примјењују се на домаће и стране цивилне ваздухоплове који полијећу и слијећу на међународне аеродроме у Босни и Херцеговини и на ваздухоплове који прелијећу Босну и Херцеговину.

Члан 3.

(Појмови)

Појмови који се употребљавају у овом Правилнику имају сљедеће значење:

- аеродромски слот**: временски оквир резервисан за лет у доласку/одласку са неког аеродрома,
- државни ваздухоплови**: ваздухоплови уписани у регистар неке земље, који се у складу са међународним уговорима употребљавају у војне, царинске и полицијске сврхе и ваздухоплови који се употребљавају искључиво за превоз лица која уживају посебан статус,
- генерална авијација** - GA (*general aviation*): ваздухоплови који се не користе за комерцијални транспорт или за радове из ваздуха,
- манифестација**: активност оператора у циљу промоције ваздухопловне дјелатности, ваздухоплова, односно ваздухопловног производа,
- одобрење за летење**: одобрење надлежне ваздухопловне власти оператору ваздухоплова да извршава летове у ваздушном простору Босне и Херцеговине укључујући и полијетања/слијетања на аеродроме у БиХ,
- оператор ваздухоплова**: физичко или правно лице које је власник или корисник ваздухоплова,
- опасна материја**: ствари или супстанце које могу представљати ризик по здравље, безбједност имовине или животне средине и наведене су у техничким упутствима као опасне материје или су класификоване у складу са тим упутствима,
- радови из ваздуха**: операција у којој се ваздухоплов користи за специјалне услуге у пољопривреди, грађевинарству, за потребе снимања/фотографисања, у циљу осматрања и праћења, трагања и спасавања, маркетинга, итд.

ДИО ДРУГИ - ОДОБРАВАЊЕ ЛЕТОВА И АЕРОДРОМСКИХ СЛОТОВА

Члан 4.

(Летење државних и цивилних ваздухоплова)

Летење државних ваздухоплова у ваздушном простору Босне и Херцеговине одобрава Министарство иностраних послова, а летење цивилних ваздухоплова одобрава Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине (у даљем тексту: BHDCА).

Члан 5.

(Полијетање и слијетање ваздухоплова у међународном саобраћају)

- Ваздухоплови који улазе, односно напуштају ваздушни простор Босне и Херцеговине, своје прво слијетање односно посљедње полијетање морају извести на неком од међународних аеродрома на којима је организована служба за прелазак државне границе.
- Изузетно од одредби из става (1) овог члана прво слијетање, односно полијетање за ваздухоплове који учествују у међународном ваздушном саобраћају, може се извршити и на другим аеродромима или летиштима уколико оператор аеродрома осигура службе неопходне за прелазак државне границе.

Члан 6.

(Обавезно осигурање ваздухоплова)

Сваки оператор ваздухоплова, да би летио у ваздушном простору БиХ, обавезан је посједовати осигурање од одговорности за штету начињену путницима, пртљагу, терету и трећим лицима у складу са ЕУ Уредбом бр. 785/2004.

Члан 7.

(Летови за које нису потребна одобрења ВНДСА)

- (1) Летови за које нису потребна одобрења ВНДСА:
 - a) летови страних државних ваздухоплова (дипломатски летови) - захтјеви за издавање одобрења подносе се Министарству иностраних послова Босне и Херцеговине, дипломатским путем;
 - b) летови државних ваздухоплова Босне и Херцеговине;
 - c) ваздухоплови ЕУFOR-а и НАТО-а, као и ваздухоплови који не припадају НАТО-у а служе за подршку операцијама Европске уније, имају право на слободан пролаз без ограничења и на несметану слободу летења ваздушним простором Босне и Херцеговине, а на основу одредби "Анекса протокола о преносу надлежности над ваздушним простором Босне и Херцеговине" потписаног 2007. године у Паризу;
 - d) медицински летови - летови код којих је потребно предузети тренутне акције у случају опасности и медицинске евакуације (МЕDEVAC), као и транспорт тешких болесника у и из БиХ;
 - e) летови за потребе трагања и спасавања (SAR);
 - f) технички летови;
 - g) слијетање у случају нужде;
 - h) летови домаћих и страних цивилних ваздухоплова за сопствене потребе;
 - i) летови генералне авијације;
 - j) летови домаћих и страних цивилних ваздухоплова када се у плану лета декларише као некомерцијални (превоз за властите потребе, приватни лет);
 - k) летови домаћих и страних цивилних ваздухоплова када се у плану летења декларише као хуманитарни лет;
 - l) комерцијални летови домаћих и страних цивилних ваздухоплова у нередовном саобраћају, чији број искористивих сједишта не прелази 10;
 - m) летови за обуку у ваздушном простору Босне и Херцеговине са слијетањем, односно полијетањем са међународних аеродрома у Босни и Херцеговини;
 - n) прелети, изузев за прелете који превозе опасне материје или наоружање и муницију преко територије Босне и Херцеговине.

Члан 8.

(Захтјев за аеродромски слот)

- (1) Захтјев за аеродромски слот, без претходно прибављеног одобрења ВНДСА, неће бити разматран.
- (2) Захтјев за одобрење аеродромског слота упућује се оперативним центрима аеродрома, уз приложено одобрење ВНДСА.

Члан 9.

(Додјеливање слота и измјене)

- (1) Оперативни центри аеродрома у Босни и Херцеговини су одговорни за издавање слотова.
- (2) Придржавање аеродромског слота је обавезно за све операторе.
- (3) Промјене које се односе на вријеме извршења лета, дестинације, категорију лета или поништење одобрења од стране ВНДСА, морају се доставити оперативном центру аеродрома одговорном за издавање слота.

- (4) Поништени или пропуштени летови нису предмет аутоматске ревизије. Уколико је одобрење за лет истекло, оператор је дужан поднијети нови захтјев за одобрење, као и нови захтјев за одобрење аеродромског слота.

Члан 10.

(Радно вријеме ВНДСА)

Радно вријеме ВНДСА је од 09:00 до 17:00 (локално вријеме) сваким радним даном, осим у дане празника. Као дани празника рачунају се дани празника утврђени ентитетским законима.

ДИО ТРЕЋИ - ЛЕТОВИ ЗА КОЈЕ ЈЕ ПОТРЕБНО ОДОБРЕЊЕ ВНДСА

Члан 11.

(Захтјеви за издавање одобрења)

- (1) Захтјеви за издавање одобрења оператору ваздухоплова за извођење редовних или нередовних међународних и домаћих летова у ваздушном простору Босне и Херцеговине, подносе се у ВНДСА, Одјељењу за одобравање летова, факсом на број +387 51 921 520, електронском поштом на e-mail flightrequest@bhdca.gov.ba или на AFTN адресу LQBHYEYX.
- (2) ВНДСА издаје писано одобрење, или ускраћује исто уз образложење, и доставља га подносиоцу захтјева у временским роковима дефинисаним овим Правилником.

Члан 12.

(Документација)

- (1) Оператори који лете у ваздушном простору Босне и Херцеговине у комерцијалне сврхе, приликом подношења захтјева за редовне или нередовне летове први пут, уз захтјев за одобрење лета морају доставити и сљедеће документе:
 - a) сертификат ваздушног оператора (Air Operator Certificate - AOC);
 - b) радну дозволу ваздухопловног оператора (Operation Licence);
 - c) сертификат о регистрацији ваздухоплова;
 - d) сертификат о пловидбености ваздухоплова (Airworthiness Certificate), укључујући и сертификат о продужењу пловидбености (Airworthiness Review Certificate);
 - e) сертификат о осигурању који укључује и осигурање за штету нанешену трећим лицима (Insurance Certificate);
 - f) сертификат о буци ваздухоплова (Noise Certificate);
 - g) дозволу за радио-станицу (Radio Station Licence);
 - h) чартер летови: уговор оператора и наручиоца услуге;
 - i) уговор о изнајмљивању ваздухоплова (Wet Lease, Dry Lease), уколико је ваздухоплов изнајмљен;
 - j) додатну документацију на захтјев ВНДСА.

Члан 13.

(Рок важења издатог одобрења)

- (1) Одобрења за појединачне летове издате од стране ВНДСА важе 72 сата. На захтјев оператора одобрење може бити издато и на дужи период (радови из ваздуха, спортске манифестације).
- (2) Рок важења одобрења рачуна се од времена предвиђеног уласка у ваздушни простор Босне и Херцеговине, односно од предвиђеног времена полијетања са аеродрома у Босни и Херцеговини.

- (3) Уколико лет није остварен у року наведеном у ставу (1), оператор је дужан поднијети нови захтјев.

ДИО ЧЕТВРТИ - РЕДОВНИ ЛЕТОВИ

Члан 14.

(Захтјев за редовне летове)

- (1) Захтјев за издавање одобрења за обављање редовног линијског ваздушног саобраћаја за љетни и зимски ред летења, оператор (домаћи и страни) подноси у ВНДСА најкасније 30 дана прије планираног почетка летења.
- (2) Захтјев за издавање одобрења подноси се на за то прописаном обрасцу који се може наћи на интернет страници ВНДСА.
- (3) Поред документата наведених у члану 12. Правилника, оператор у захтјеву за одобрење мора навести следеће податке:
 - a) назив оператора, адресу, број телефона и број факса;
 - b) број лета/позивни знак;
 - c) тип и регистрацију ваздухоплова;
 - d) максималну тежину ваздухоплова при полијетању (MTOW)/капацитет ваздухоплова;
 - e) седмични распоред летења;
 - f) аеродроме полијетања и слијетања;
 - g) уколико се ради о летовима са заједничким бројем лета (Code Share), навести бројеве лета и маркетиншког и оперативног оператора.
- (4) Захтјев за издавање наведених одобрења подноси се посебно за љетни, односно, зимски ред летења.
- (5) ВНДСА просљеђује одобрење за лет, или ускраћује исто уз образложење, свим операторима најкасније 20 дана прије почетка летења.
- (6) Захтјев за промјене од стране оператора подноси се у ВНДСА три радна дана прије почетка летења за све операторе.
- (7) Редовни летови који се односе на слободе наведене у ставу (1) члана 16. овог Правилника, ће се одобравати у складу са чланом 16. овог Правилника.

ДИО ПЕТИ - НЕРЕДОВНИ (ЧАРТЕР) ЛЕТОВИ

Члан 15.

(Захтјев за нередовне летове)

- (1) Захтјев за издавање одобрења за обављање нередовних (чартер) летова, укључујући и документацију из члана 12. Правилника, ће садржавати следеће податке:
 - a) назив оператора, адресу, број телефона и број факса;
 - b) број лета/позивни знак;
 - c) тип и регистрацију ваздухоплова;
 - d) максималну тежину ваздухоплова при полијетању (MTOW)/капацитет ваздухоплова;
 - e) сврху лета;
 - f) распоред летења по датумима;
 - g) аеродроме полијетања и слијетања;
 - h) уговор оператора и наручиоца услуге (Charter Agreement).
- (2) Захтјев за издавање одобрења подноси се на за то прописаном обрасцу који се може наћи на интернет страници ВНДСА.
- (3) Захтјев за издавање одобрења оператор подноси у ВНДСА:
 - a) за један лет - један радни дан прије планираног почетка лета;
 - b) серију до четири лета у току мјесеца - најкасније пет радних дана прије почетка лета;

- c) серију од пет и више летова мјесечно - најкасније десет радних дана прије почетка лета.
- (4) ВНДСА је дужна одобрење за лет, или ускраћивање истог уз образложење, доставити оператору ваздухоплова најкасније:
 - a) за један лет - пет сати прије почетка лета;
 - b) до четири лета - најкасније три радна дана прије почетка лета;
 - c) пет и више летова мјесечно - најкасније четири дана прије почетка лета.
- (5) Нередовни летови који се односе на слободе наведене у ставу (1) члана 16. овог Правилника, ће се одобравати у складу са чланом 16. овог Правилника.

Члан 16.

(Летови под условима пете слободе)

- (1) Страном оператору који обавља редовне и нередовне летове (за 4 и више летова у току мјесеца, рачунајући све појединачне летове) који се односе на пету, седму, осму и девету слободу, ВНДСА ће одобрити лет/ове, на основу реципроцитета, ако је БиХ држава потписница билатералног споразума закљученог са државом страног оператора, односно у складу са ЕСАА споразумом, када се ради о операторима држава чланица ЕСАА споразума.
- (2) Захтјев за одобрење летова са међународних аеродрома у Босни и Херцеговини, који се односе на слободе наведене у ставу (1) овог члана, упућује се у ВНДСА најкасније 7 дана прије планираног почетка лета.
- (3) За нередовне летове (мање од четири лета мјесечно), који се односе на слободе наведене у ставу (1) овог члана, страни оператор је дужан прибавити писмо сагласности (non-objection letter), од лиценцираних домаћих оператора, било да се ради о превозу путника или терета, осим у случајевима када се ради о страном оператору државе потписнице ЕСАА споразума, а у складу са ЕСАА споразумом:
 - a) ВНДСА је дужна, на захтјев оператора, доставити листу лиценцираних домаћих оператора у року од једног радног дана (24 часа).
 - b) Ако домаћи оператори, после пријема захтјева за сагласност од стране страног оператора, не одговоре у року од једног радног дана (24 часа), сматра се да тај оператор нема приговора да лет изведе страни оператор.
 - c) Уколико подносилац захтјева за извршење лета из става (3) овог члана, који се односе на слободе наведене у ставу (1) овог члана, закључи комерцијални уговор са неким оператором из Босне и Херцеговине, коме је упутио захтјев за сагласност/приговор за лет, дужан је копију уговора и докумената, наведених у члану 13. Правилника, доставити у ВНДСА најкасније три радна дана прије почетка лета.
- (7) ВНДСА просљеђује одобрење за лет, или ускраћује исто уз образложење, најкасније 3 дана прије почетка летења.
- (8) ВНДСА ће, приликом разматрања захтјева за лет из става (3) овог члана, који се односе на слободе наведене у ставу (1) овог члана, издати одобрења следећим редослиједом:
 - a) домаћем оператору, који је дао приговор и изразио жељу да сам, користећи сопствене капацитете, преузме обавезу извршења захтјеваног лета. У том случају, ВНДСА домаћем оператору даје тачне податке о

- изнајмљивачу и одређује рок до када оператор мора доставити потписан уговор са изнајмљивачем. Оператор је дужан доставити тражени уговор најкасније три радна дана прије почетка лета;
- b) домаћем оператору, који је изразио жељу да предметни лет изврши под својим кодом, изнајмљујући ваздухоплов са посадом (Wet Lease), а из оправданих разлога не може користити ваздухоплове из своје флоте. Оператор је дужан доставити тражени уговор најкасније три радна дана прије почетка лета;
- c) страном оператору, који у кооперацији са домаћим оператором закључи неки од уговора који укључује ангажовање домаћег оператора (Code Share, Subcharter);
- d) када ниједан од наведених модалитета није могуће остварити, ВНДСА ће, у циљу заштите права путника или робе да буду превезени, издати одобрење страном оператору који је поднио захтјев за одобрење лета.
- (9) ВНДСА је надлежна за издавање дезигнације страним операторима за летове који се односе на слободе наведене у ставу (1) овог члана, ако је БиХ држава потписница билатералног споразума закљученог са државом страног оператора, односно у складу са ЕСАА споразумом, када се ради о операторима држава чланица ЕСАА споразума.

ДИО ШЕСТИ - ТРАНСПОРТ ОПАСНИХ МАТЕРИЈА

Члан 17.

(Транспорт опасних материја)

- (1) Транспорт опасних материја у ваздушном саобраћају у/из Босне и Херцеговине врши се у складу са стандардима и препорученом праксом утврђеним у ИКАО Анексу 18, Безбједан транспорт опасних материја ваздухом и ИКАО Документом 9284, Техничко упутство за безбједан транспорт опасних материја ваздухом.
- (2) Оператор, који обавља нередовне летове у превозу опасних материја са међународних аеродрома у Босни и Херцеговини поред захтјева за лет и докумената из члана 12. Правилника, мора доставити и сљедеће документе:
- a) извозну декларацију (Shipper Declaration);
- b) сертификат о крајњем кориснику (End User Certificate);
- c) инструкције за паковање (Packing Instructions);
- d) одобрење за слијетање ваздухопловних власти крајње дестинације и међуслијетања уколико она постоје.
- (3) Извозник, односно увозник опасних терета, дужан је обезбиједити сву потребну документацију и дозволе од надлежних органа Босне и Херцеговине.
- (4) Руковање опасним теретима на аеродромима врши овлашћено и сертификовано аеродромско особље.
- (5) Захтјев за одобрење летова који превозе опасне материје у и из БиХ, упућује се у ВНДСА на прописаном обрасцу који се може наћи на интернет страници ВНДСА, најкасније десет дана прије планираног лета.
- (6) ВНДСА просљеђује одобрење за лет, или ускраћује исто уз образложење, најкасније 2 дана прије почетка лета.

- (7) Прелет преко територије БиХ ваздухоплова који превозе опасне материје могућ је једино уз одобрење ВНДСА.
- (8) Захтјев за прелет преко територије БиХ, ваздухоплова који превозе опасне материје подноси се на прописаном обрасцу који се може наћи на интернет страници ВНДСА, најкасније десет дана прије планираног лета.

Члан 18.

(Изузеће за транспорт опасних материја)

- (1) Транспорт опасних материја, које су забрањене за транспорт ваздухом, може се обављати само уколико ВНДСА изда изузеће за такав лет.
- (2) Оператор који обавља нередовне летове у превозу опасних материја, које су забрањене за транспорт ваздухом, поред захтјева за изузеће и докумената из члана 12. Правилника, мора доставити и сљедеће документе:
- a) извозну декларацију (Shipper Declaration);
- b) сертификат о крајњем кориснику (End User Certificate);
- c) инструкције за паковање (Packing instructions);
- d) изузеће ваздухопловних власти крајње дестинације и међуслијетања уколико постоје, када се превоз опасних материја обавља са неког од међународних аеродрома у БиХ;
- e) изузеће ваздухопловних власти полазне и крајње дестинације и међуслијетања уколико она постоје, када се ради о прелету територије БиХ.
- (3) Захтјев за издавање изузећа за превоз опасних материја које нису дозвољене за транспорт ваздухом, преко територије БиХ подноси се на за то прописаном обрасцу, који се може наћи на интернет страници ВНДСА, најкасније 10 дана прије планираног лета.
- (4) ВНДСА просљеђује изузеће за лет, или ускраћује исто уз образложење, најкасније 2 дана прије почетка лета.
- (5) Подносиоци захтјева за изузеће за превоз опасних материја ваздухом дужни су уплатити висину накнаде за провођење поступка одобравања изузећа од примјене прописа у складу са Одлуком о накнадама за финансирање рада ВНДСА ("Службени гласник БиХ", бр. 56/15).

ДИО СЕДМИ - VFR ЛЕТОВИ

Члан 19.

(VFR летови)

- (1) VFR летови у FIR Сарајево могу се изводити са аеродрома, хелидрома и летишта које је верификовала ВНДСА.
- (2) Одобрење ВНДСА за VFR летове није потребно осим у случајевима из става (4) овог члана.
- (3) VFR летови у ваздушном простору БиХ, изнад нивоа лета 100, могу се извршавати без претходно прибављеног одобрања ВНДСА уколико је ваздухоплов опремљен опремом за комуникацију и навигацију у складу са чланом 50. Наредбе о правилима летења ваздухоплова ("Службени гласник БиХ", бр. 52/13) и кисеоничким системом.
- (4) VFR летови изнад нивоа лета 100, изузев летова из става (3) овог члана, разматрају се од случаја до случаја. Захтјев за одобрење се подноси у ВНДСА најмање 10 дана прије планираног почетка лета.
- (5) Ванаеродромска слијетања и полјетања ће се извршавати у складу са Правилником о спровођењу операција са терена за ванаеродромско слијетање и полјетање ("Службени гласник БиХ", бр. 16/14).

**ДИО ОСМИ - СПОРТСКЕ И ДРУГЕ АКТИВНОСТИ У
ВАЗДУХУ****Члан 20.**

(Ваздухопловне приредбе)

- (1) Захтјев за издавање одобрења страном и домаћем оператору за извођење ваздухопловних приредби, у смислу организованог приказа ваздухопловних активности пред публиком, у сврху промоције ваздухопловног спорта, као што су падобрански скокови, акробатско и групно летење, летење једрилица, балона и друге спортске ваздухопловне активности подноси се најкасније десет радних дана прије почетка планираних активности ако се исте планирају одржати на регистрованим летиштима/теренима/аеродромима. Уколико ће се активности одвијати на нергистрованим теренима, рок за подношење захтјева је најкасније 20 радних дана прије почетка планираних активности. BHDCA просљеђује одобрење за обављање манифестације, или ускрађује исто уз образложење, подносиоцу захтјева најкасније пет радних дана прије почетка активности.
- (2) Захтјев за издавање одобрења подноси се на за то предвиђеном обрасцу који се може наћи на интернет страници BHDCA.
- (3) Подносилац захтјева треба доставити сљедећу документацију и податке:
 - a) организатор активности;
 - b) одговорна/контакт особа;
 - c) име и презиме и контакт телефон руководиоца активности на терену;
 - d) детаљан опис активности;
 - e) датум почетка/завршетка активности;
 - f) вријеме почетка/завршетка активности;
 - g) висину до које ће се активности одвијати;
 - h) дефинисану зону активности;
 - i) број учесника;
 - j) податке о власнику или кориснику ваздухоплова;
 - k) тип, регистрацију, MTOW и позивни знак ваздухоплова;
 - l) сертификат о регистрацији ваздухоплова;
 - m) сертификат о пловидбености ваздухоплова (Air Worthiness Certificate);
 - n) сертификат о осигурању који покрива и осигурање трећих лица;
 - o) за стране операторе, тачан датум и вријеме прелета, аеродром полијетања/слијетања;
 - p) додатне податке и документацију на захтјев BHDCA.
- (4) Уколико ће се спортске активности одвијати у контролисаном ваздушном простору, организатор манифестације, прије подношења захтјева у BHDCA, дужан је прибавити сагласност надлежне контроле летења за обављање тражених активности.
- (5) Организатор ваздухопловне приредбе дужан је попунити захтјев за издавање NOTAM-а, који се може наћи на интернет страници www.bhansa.gov.ba и послати га, електронском поштом или факсом, уз приложено одобрење BHDCA, NOTAM бироу, најкасније 72 сата прије планираног почетка активности.
- (6) Подносиоци захтјева за извођење ваздухопловних приредби, дужни су уплатити висину накнаде за провођење поступка одобравања тражених активности

у складу са Одлуком о накнадама за финансирање рада BHDCA ("Службени гласник БиХ", бр. 56/15).

Члан 21.

(Радови из ваздуха)

- (1) Захтјев за издавање одобрења страном и домаћем оператору за летове којим се приказују техничке карактеристике ваздухоплова који се користе за научна истраживања, тестирања исправности навигационе опреме, пружање услуга у пољопривреди, геодетска и друга снимања, запрашивање и друге сличне активности, подноси се најкасније петнаест дана прије почетка лета. BHDCA просљеђује одобрење за лет, или ускрађује исто уз образложење, подносиоцу захтјева, најкасније три радна дана прије почетка лета.
- (2) Изузетно од одредби из става (1) овог члана, рок за подношење захтјева за радове из ваздуха, када је ријеч о квару и тестирању (калибражи) навигационе опреме на аеродромима у Босни и Херцеговини, не може бити краћи од 24 сата.
- (3) За активности наведене у ставу (1) овог члана, подносилац захтјева је дужан прибавити потребна одобрења и сагласности надлежних органа власти у Босни и Херцеговини, у зависности од врсте активности.
- (4) Захтјев за издавање одобрења из става (1) овог члана подноси се на прописаном обрасцу који се може наћи на интернет страници BHDCA.
- (5) Подносилац захтјева треба доставити сљедећу документацију и податке:
 - a) сертификат ваздушног оператора;
 - b) радну дозволу ваздухопловног оператора;
 - c) сертификат о регистрацији ваздухоплова;
 - d) сертификат о пловидбености ваздухоплова;
 - e) сертификат о осигурању, који покрива и осигурање трећих лица;
 - f) податке о власнику или кориснику ваздухоплова;
 - g) тип, регистрацију, MTOW и позивни знак ваздухоплова;
 - h) опрему ваздухоплова;
 - i) податке о наручиоцу радова из ваздуха и копију уговора;
 - j) детаљну сврху лета;
 - k) аеродроме и времена полијетања/слијетања;
 - l) маршруте, односно зоне у којима ће се активности одвијати;
 - m) за стране операторе, тачан датум и вријеме прелета, висину, маршруту и улазно излазне тачке/коридоре у ваздушни простор Босне и Херцеговине, аеродром полијетања/слијетања;
 - n) додатне податке и документацију, уколико се укаже потреба.
- (6) Организатор активности дужан је попунити захтјев за издавање NOTAM-а који се може наћи на интернет страници www.bhansa.gov.ba и послати га електронском поштом или факсом, уз приложено одобрење BHDCA, NOTAM бироу, најкасније 72 сата прије планираног почетка активности.

Члан 22.

(Беспилотне летјелице)

- (1) Захтјев за издавање одобрења за лет беспилотне летјелице подноси се најкасније 15 дана прије планираног почетка лета. BHDCA просљеђује одобрење за лет или мишљење о оспоравању, уз

- образложење подносиоцу захтјева, најкасније три дана прије почетка лета.
- (2) Захтјев за издавање одобрења подноси се на прописаном обрасцу који се може наћи на интернет страници BHDCA.
- (3) Подносилац захтјева треба доставити сљедећу документацију и податке:
- податке о наручиоцу радова из ваздуха и копију уговора;
 - податке о власнику или кориснику летјелице;
 - податке о оператору;
 - сертификат о обучености руковаоца летјелицом;
 - одговорну особу;
 - опис активности;
 - податке о летјелици;
 - зону активности;
 - висину до које ће се активности проводити;
 - почетак и завршетак активности;
 - сертификат о осигурању, који покрива осигурање трећих лица;
 - аеродроме полијетања/слијетања;
 - додатне податке и документацију на захтјев BHDCA.
- (4) Уколико ће се лет беспилотне летјелице одвијати у контролисаном ваздушном простору, организатор активности, прије подношења захтјева у BHDCA, дужан је прибавити сагласност надлежне контроле летења за обављање тражених активности.
- (5) Организатор активности дужан је поунити захтјев за издавање NOTAM-а који се може наћи на интернет страници www.bhansa.gov.ba и послати га електронском поштом или факсом, уз приложено одобрење BHDCA, NOTAM бироу, најкасније 72 сата прије планираног почетка активности.

Члан 23.

(Ускраћивање издавања одобрења)

BHDCA неће издати одобрење за лет уколико:

- подносилац захтјева није доставио податке и документацију тражену Правилником;
- ваздухоплов, односно оператор се налазе на листи ваздухоплова/оператора којима је забрањено летење у ваздушном простору Европске уније;
- постоји основана сумња да би летење ваздухоплова угрозило безбједност ваздушне пловидбе и њених учесника, као и трећих лица;
- уколико подносиоц захтјева није упутио захтјев за издавање NOTAM-а у року предвиђеном овим Правилником.

ДИО ДЕВЕТИ - ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 24.

(Ступање на снагу)

- Ступањем на снагу овог Правилника престаје да важи Правилник о одобравању летова објављен у "Службеном гласнику БиХ", бр. 50/13 од 25.06.2013. године.
- Овај Правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 1-3-02-2-1042/15
24. новембра 2015. године
Бања Лука

Генерални директор
Ђорђе Ратковица, с. р.

Na osnovu člana 16. i 61. stav (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02 i 102/09) i člana 14. stav (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09), generalni direktor Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

ПРАВИЛНИК

О ОДОБРАВАЊУ ЛЕТОВА

ДИО ПРВИ - ОПЋЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

(Предмет)

Ovim Pravilnikom utvrđuju se uslovi i način izdavanja odobrenja za letenje domaćim i stranim civilnim zrakoplovima u zračnom prostoru Bosne i Hercegovine.

Члан 2.

(Primjena)

Odredbe ovog Pravilnika primjenjuju se na domaće i strane civilne zrakoplove koji polijeću i slijeću na međunarodne aerodrome u Bosni i Hercegovini i na zrakoplove koji prelijeću Bosnu i Hercegovinu.

Члан 3.

(Pojmovi)

Pojmovi koji se upotrebljavaju u ovom Pravilniku imaju sljedeće značenje:

- aerodromski slot**: vremenski okvir rezervisan za let u dolasku/odlasku sa nekog aerodroma;
- државни зракоплови**: зракоплови уписани у регистар неке земље, који се у складу са међународним уговорима употребљавају у војне, царинске и полицијске сврхе и зракоплови који се употребљавају искључиво за превоз лица која уживају посебан статус;
- генерална авијација - GA (general aviation)**: зракоплови који се не користе за комерцијални транспорт или за радове из зрака;
- manifestacija**: активност оператора у циљу промоције зракопловне дјелатности, зракоплова, односно зракопловног производа;
- odobrenje za letenje**: одобрење надлежне зракопловне власти оператору зракоплова да извршава летове у зрачном простору Босне и Херцеговине укључујући и полијетања/слијетања са аеродрома у БиХ;
- operator zrakoplova**: физичка или правна особа која је власник или корисник зракоплова;
- опасна материја**: ствари или супстанце које могу представљати ризик по здравље, безбједност имовине или животне средине и наведене су у техничким упутствима као опасне материје или су класификоване у складу са тим упутствима;
- radovi iz zraka**: операција у којој се зракоплов користи за специјалне услуге у пољопривреди, грађевинарству, за потребе снимања/фотографисања, у циљу осматрања и праћења, трагања и спаšавања, marketinga, itd.

ДИО ДРУГИ - ОДОБРАВАЊЕ ЛЕТОВА И АЕРОДРОМСКИХ СЛОТОВА

Члан 4.

(Letenje државних и цивилних зракоплова)

Letenje државних зракоплова у зрачном простору Босне и Херцеговине одобрава Министарство ванјских послова, а летенење цивилних зракоплова одобрава Дирекција за цивилно зракопловство Босне и Херцеговине (у даљем тексту: BHDCA).

Član 5.

- (Polijetanje i slijetanje zrakoplova u međunarodnom prometu)
- (1) Zrakoplovi koji ulaze, odnosno napuštaju zračni prostor Bosne i Hercegovine, svoje prvo slijetanje odnosno posljednje polijetanje moraju izvesti na nekom od međunarodnih aerodroma na kojima je organizovana služba za prelazak državne granice.
 - (2) Izuzetno od odredbi iz stava (1) ovog člana, prvo slijetanje, odnosno polijetanje za zrakoplove koji učestvuju u međunarodnom zračnom prometu, može se izvršiti i na drugim aerodromima ili letilištima ukoliko operator aerodroma osigura službe neophodne za prelazak državne granice.

Član 6.

(Obavezno osiguranje zrakoplova)

Svaki operator zrakoplova, da bi letio u zračnom prostoru BiH, obavezan je posjedovati osiguranje od odgovornosti za štetu načinjenu putnicima, prtljagu, teretu i trećim osobama u skladu sa EU Uredbom br. 785/2004.

Član 7.

(Letovi za koje nisu potrebna odobrenja BHDCA)

- (1) Letovi za koje nisu potrebna odobrenja BHDCA:
 - a) letovi stranih državnih zrakoplova (diplomatski letovi) - zahtjevi za izdavanje odobrenja podnose se Ministarstvu vanjskih poslova Bosne i Hercegovine, diplomatskim putem;
 - b) letovi državnih zrakoplova Bosne i Hercegovine;
 - c) zrakoplovi EUFOR-a i NATO-a, kao i zrakoplovi koji ne pripadaju NATO-u, a služe za podršku operacijama Evropske unije, imaju pravo na slobodan prolaz bez ograničenja i na nesmetanu slobodu letenja zračnim prostorom Bosne i Hercegovine, a na osnovu odredbi "Aneksa protokola o prenosu nadležnosti nad zračnim prostorom Bosne i Hercegovine" potpisanog 2007. godine u Parizu;
 - d) medicinski letovi - letovi kod kojih je potrebno preduzeti trenutne akcije u slučaju opasnosti i medicinske evakuacije (MEDEVAC), kao i transport teških bolesnika u i iz BiH;
 - e) letovi za potrebe traganja i spašavanja (SAR);
 - f) tehnički letovi;
 - g) slijetanje u slučaju nužde;
 - h) letovi domaćih i stranih civilnih zrakoplova za sopstvene potrebe;
 - i) letovi generalne avijacije;
 - j) letovi domaćih i stranih civilnih zrakoplova kada se u planu leta deklariše kao nekomercijalni (prevoz za vlastite potrebe, privatni) let;
 - k) letovi domaćih i stranih civilnih zrakoplova kada se u planu letenja deklariše kao humanitarni let;
 - l) komercijalni letovi domaćih i stranih civilnih zrakoplova u neredovnom prometu, čiji broj iskoristivih sjedišta ne prelazi 10;
 - m) letovi za obuku u zračnom prostoru Bosne i Hercegovine sa slijetanjem, odnosno polijetanjem sa međunarodnih aerodroma u Bosni i Hercegovini;
 - n) preleti, izuzev za prelete koji prevoze opasne materije ili naoružanje i municiju preko teritorije Bosne i Hercegovine.

Član 8.

(Zahtjev za aerodromski slot)

- (1) Zahtjev za aerodromski slot, bez prethodno pribavljenog odobrenja BHDCA, neće biti razmatran.

- (2) Zahtjev za odobrenje aerodromskog slota upućuje se operativnim centrima aerodroma, uz priloženo odobrenje BHDCA.

Član 9.

(Dodjeljivanje slotova i izmjene)

- (1) Operativni centri aerodroma u Bosni i Hercegovini su odgovorni za izdavanje slotova.
- (2) Pridržavanje aerodromskog slota je obavezno za sve operatore.
- (3) Promjene koje se odnose na vrijeme izvršenja leta, destinacije, kategoriju leta ili poništenje odobrenja od strane BHDCA, moraju se dostaviti operativnom centru aerodroma odgovornom za izdavanje slotova.
- (4) Poništeni ili propušteni letovi nisu predmet automatske revizije. Ukoliko je odobrenje za let isteklo, operator je dužan podnijeti novi zahtjev za odobrenje, kao i novi zahtjev za odobrenje aerodromskog slota.

Član 10.

(Radno vrijeme BHDCA)

Radno vrijeme BHDCA je od 09:00 do 17:00 (lokalno vrijeme) svakim radnim danom, osim u dane praznika. Kao dani praznika računaju se dani praznika utvrđeni entitetskim zakonima.

DIO TREĆI - LETOVI ZA KOJE JE POTREBNO ODOBRENJE BHDCA

Član 11.

(Zahtjevi za izdavanje odobrenja)

- (1) Zahtjevi za izdavanje odobrenja operatoru zrakoplova za izvođenje redovnih ili neredovnih međunarodnih i domaćih letova u zračnom prostoru Bosne i Hercegovine, podnose se u BHDCA, Odjeljenju za odobravanje letova, faksom na broj +387 51 921 520, elektronskom poštom na e-mail flightrequest@bhdca.gov.ba ili na AFTN adresu LQBHYEYX.
- (2) BHDCA izdaje pisano odobrenje, ili uskraćuje isto uz obrazloženje, i dostavlja ga podnosiocu zahtjeva u vremenskim rokovima definisanim ovim Pravilnikom.

Član 12.

(Dokumentacija)

- (1) Operatori koji lete u zračnom prostoru Bosne i Hercegovine, u komercijalne svrhe, prilikom podnošenja zahtjeva za redovne ili neredovne letove prvi put, uz zahtjev za odobrenje leta moraju dostaviti i sljedeće dokumente:
 - a) certifikat zračnog operatora (Air Operator Certificate - AOC);
 - b) radnu dozvolu zrakoplovnog operatora (Operation Licence);
 - c) certifikat o registraciji zrakoplova;
 - d) certifikat o plovidbenosti zrakoplova (Airworthiness Certificate), uključujući i certifikat o produženju plovidbenosti (Airworthiness Review Certificate);
 - e) certifikat o osiguranju koji uključuje i osiguranje za štetu nanešenu trećim licima (Insurance Certificate);
 - f) certifikat o buci zrakoplova (Noise Certificate);
 - g) dozvolu za radio-stanicu (Radio Station Licence);
 - h) čarter letovi: ugovor operatora i naručitelja usluge;
 - i) ugovor o iznajmljivanju zrakoplova (Wet Lease, Dry Lease), ukoliko je zrakoplov iznajmljen;
 - j) dodatnu dokumentaciju na zahtjev BHDCA.

Član 13.

(Rok važenja izdatog odobrenja)

- (1) Odobrenja za pojedinačne letove izdate od strane BHDCA važe 72 sata. Na zahtjev operatora odobrenje može biti

- izdato i na duži period (radovi iz zraka, sportske manifestacije).
- (2) Rok važenja odobrenja računa se od vremena predviđenog ulaska u zračni prostor Bosne i Hercegovine, odnosno od predviđenog vremena polijetanja sa aerodroma u Bosni i Hercegovini.
 - (3) Ukoliko let nije ostvaren u roku navedenom u stavu (1), operator je dužan podnijeti novi zahtjev.

DIO ČETVRTI - REDOVNI LETOVI

Član 14.

(Zahtjev za redovne letove)

- (1) Zahtjev za izdavanje odobrenja za obavljanje redovnog linijskog zračnog prometa za ljetni i zimski red letenja, operator (domaći i strani) podnosi u BHDCA najkasnije 30 dana prije planiranog početka letenja.
- (2) Zahtjev za izdavanje odobrenja podnosi se na za to propisanom obrascu koji se može naći na internet stranici BHDCA.
- (3) Pored dokumentata navedenih u članu 12. Pravilnika, operator u zahtjevu za odobrenje mora navesti sljedeće podatke:
 - a) naziv operatora, adresu, broj telefona i broj faksa;
 - b) broj leta/pozivni znak;
 - c) tip i registraciju zrakoplova;
 - d) maksimalnu težinu zrakoplova pri polijetanju (MTOW)/kapacitet zrakoplova;
 - e) sedmični raspored letenja;
 - f) aerodrome polijetanja i slijetanja;
 - g) ukoliko se radi o letovima sa zajedničkim brojem leta (Code Share), navesti brojeve leta i marketinškog i operativnog operatora.
- (4) Zahtjev za izdavanje navedenih odobrenja podnosi se posebno za ljetni, odnosno zimski red letenja.
- (5) BHDCA prosljeđuje odobrenje za let, ili uskraćuje isto uz obrazloženje, svim operatorima najkasnije 20 dana prije početka letenja.
- (6) Zahtjev za promjene od strane operatora podnosi se u BHDCA tri radna dana prije početka letenja za sve operatore.
- (7) Redovni letovi koji se odnose na slobode navedene u stavu (1) člana 16. ovog Pravilnika, će se odobravati u skladu sa članom 16. ovog Pravilnika.

DIO PETI - NEREDOVNI (ČARTER) LETOVI

Član 15.

(Zahtjev za neredovne letove)

- (1) Zahtjev za izdavanje odobrenja za obavljanje neredovnih (čarter) letova, uključujući i dokumentaciju iz člana 12. Pravilnika, će sadržavati sljedeće podatke:
 - a) naziv operatora, adresu, broj telefona i broj faksa;
 - b) broj leta/pozivni znak;
 - c) tip i registraciju zrakoplova;
 - d) maksimalnu težinu zrakoplova pri polijetanju (MTOW)/kapacitet zrakoplova;
 - e) svrhu leta;
 - f) raspored letenja po datumima;
 - g) aerodrome polijetanja i slijetanja;
 - h) ugovor operatora i naručitelja usluge (Charter Agreement).
- (2) Zahtjev za izdavanje odobrenja podnosi se na za to propisanom obrascu koji se može naći na internet stranici BHDCA.
- (3) Zahtjev za izdavanje odobrenja operator podnosi u BHDCA:
 - a) za jedan let - jedan radni dan prije planiranog početka leta;

- b) seriju do četiri leta u toku mjeseca - najkasnije pet radnih dana prije početka leta;
 - c) seriju od pet i više letova mjesečno - najkasnije deset radnih dana prije početka leta.
- (4) BHDCA je dužna odobrenje za let, ili uskraćivanje istog uz obrazloženje, dostaviti operatoru zrakoplova najkasnije:
 - a) za jedan let - pet sati prije početka leta;
 - b) do četiri leta - najkasnije tri radna dana prije početka leta;
 - c) pet i više letova mjesečno - najkasnije četiri dana prije početka leta.
 - (5) Neredovni letovi koji se odnose na slobode navedene u stavu (1) člana 16. ovog Pravilnika, će se odobravati u skladu sa članom 16. ovog Pravilnika.

Član 16.

(Letovi pod uslovima pete slobode)

- (1) Stranom operatoru koji obavlja redovne i neredovne letove (za 4 i više letova u toku mjeseca, računajući sve pojedinačne letove) koji se odnose na petu, sedmu, osmu i devetu slobodu, BHDCA će odobriti, na osnovu reciprociteta, ako je BiH država potpisnica bilateralnog sporazuma zaključenog sa državom stranog operatora, odnosno u skladu sa ECAA sporazumom, kada se radi o operatorima država članica ECAA sporazuma.
- (2) Zahtjev za odobrenje letova sa međunarodnih aerodroma u Bosni i Hercegovini, koji se odnose na slobode navedene u stavu (1) ovog člana, upućuje se u BHDCA najkasnije 7 dana prije planiranog početka leta.
- (3) Za neredovne letove (manje od četiri leta mjesečno), koji se odnose na slobode navedene u stavu (1) ovog člana, strani operator je dužan pribaviti pismo saglasnosti (non-objection letter), od licenciranih domaćih operatora, bilo da se radi o prevozu putnika ili tereta, osim u slučajevima kada se radi o stranom operatoru države potpisnice ECAA sporazuma, a u skladu sa ECAA sporazumom:
 - a) BHDCA je dužna, na zahtjev operatora, dostaviti listu licenciranih domaćih operatora u roku od jednog radnog dana (24 sata).
 - b) Ako domaći operatori, poslije prijema zahtjeva za saglasnost od strane stranog operatora, ne odgovore u roku od jednog radnog dana (24 sata), smatra se da taj operator nema prigovora da let izvede strani operator.
 - c) Ukoliko podnositelj zahtjeva za izvršenje leta iz stava (3) ovog člana, koji se odnose na slobode navedene u stavu (1) ovog člana, zaključi komercijalni ugovor sa nekim operatorom iz Bosne i Hercegovine, kome je uputio zahtjev za saglasnost/prigovor za let, dužan je kopiju ugovora i dokumenata, navedenih u članu 13. Pravilnika, dostaviti u BHDCA najkasnije tri radna dana prije početka leta.
- (7) BHDCA prosljeđuje odobrenje za let, ili uskraćuje isto uz obrazloženje, najkasnije 3 dana prije početka letenja.
- (8) BHDCA će, prilikom razmatranja zahtjeva za let iz stava (3) ovog člana, koji se odnose na slobode navedene u stavu (1) ovog člana, izdati odobrenja sljedećim redoslijedom:
 - a) domaćem operatoru, koji je dao prigovor i izrazio želju da sam, koristeći sopstvene kapacitete, preuzme obavezu izvršenja zahtjevanog leta. U tom slučaju, BHDCA domaćem operatoru daje tačne podatke o iznajmljivaču i određuje rok do kada operator mora dostaviti potpisan ugovor sa

- iznajmljivačem. Operator je dužan dostaviti traženi ugovor najkasnije tri radna dana prije početka leta;
- b) domaćem operatoru, koji je izrazio želju da predmetni let izvrši pod svojim kodom, iznajmljujući zrakoplov sa posadom (Wet Lease), a iz opravdanih razloga ne može koristiti zrakoplove iz svoje flote. Operator je dužan dostaviti traženi ugovor najkasnije tri radna dana prije početka leta;
 - c) stranom operatoru, koji u kooperaciji sa domaćim operatorom zaključi neki od ugovora koji uključuje angažovanje domaćeg operatora (Code Share, Subcharter);
 - d) kada nijedan od navedenih modaliteta nije moguće ostvariti, BHDCA će u cilju zaštite prava putnika ili robe da budu prevezeni, izdati odobrenje stranom operatoru koji je podnio zahtjev za odobrenje leta.
- (9) BHDCA je nadležna za izdavanje dezinacije stranim operatorima za letove koji se odnose na slobode navedene u stavu (1) ovog člana ako je BiH država potpisnica bilateralnog sporazuma zaključenog sa državom stranog operatora, odnosno u skladu sa ECAA sporazumom, kada se radi o operatorima država članica ECAA sporazuma.

DIO ŠESTI - TRANSPORT OPASNIH MATERIJIA

Član 17.

(Transport opasnih materija)

- (1) Transport opasnih materija u zračnom prometu u/iz Bosne i Hercegovine vrši se u skladu sa standardima i preporučenom praksom utvrđenim u ICAO Aneksu 18, Siguran transport opasnih materija zrakom i ICAO Dokumentom 9284, Tehničko uputstvo za siguran transport opasnih materija zrakom.
- (2) Operator koji obavlja neredovne letove u prevozu opasnih materija sa međunarodnih aerodroma u Bosni i Hercegovini, pored zahtjeva za let i dokumenata iz člana 12. Pravilnika, mora dostaviti i sljedeće dokumente:
 - a) izvoznu deklaraciju (Shipper Declaration);
 - b) certifikat o krajnjem korisniku (End User Certificate);
 - c) instrukcije za pakovanje (Packing Instructions);
 - d) odobrenje za slijetanje zrakoplovnih vlasti krajnje destinacije i međuslijetanja ukoliko ona postoje.
- (3) Izvoznik, odnosno uvoznik opasnih tereta, dužan je obezbijediti svu potrebnu dokumentaciju i dozvole od nadležnih organa Bosne i Hercegovine.
- (4) Rukovanje opasnim teretima na aerodromima vrši ovlašteno i certifikovano aerodromsko osoblje.
- (5) Zahtjev za odobrenje letova, koji prevoze opasne materije u i iz BiH, upućuje se u BHDCA na propisanom obrascu koji se može naći na internet stranici BHDCA najkasnije deset dana prije planiranog leta.
- (6) BHDCA prosljeđuje odobrenje za let, ili uskraćuje isto uz obrazloženje, najkasnije 2 dana prije početka leta.
- (7) Prelet preko teritorije BiH zrakoplova koji prevoze opasne materije moguć je jedino uz odobrenje BHDCA.
- (8) Zahtjev za prelet preko teritorije BiH, zrakoplova koji prevoze opasne materije, podnosi se na propisanom obrascu koji se može naći na internet stranici BHDCA najkasnije deset dana prije planiranog leta.

Član 18.

(Izuzeće za transport opasnih materija)

- (1) Transport opasnih materija, koje su zabranjene za transport zrakom, može se obavljati samo ukoliko BHDCA izda izuzeće za takav let.
- (2) Operator koji obavlja neredovne letove u prevozu opasnih materija koje su zabranjene za transport zrakom, pored

zahtjeva za izuzeće i dokumenata iz člana 12. Pravilnika, mora dostaviti i sljedeće dokumente:

- a) izvoznu deklaraciju (Shipper Declaration);
 - b) certifikat o krajnjem korisniku (End User Certificate);
 - c) instrukcije za pakovanje (Packing instructions);
 - d) izuzeće zrakoplovnih vlasti krajnje destinacije i međuslijetanja, ukoliko postoje, kada se prevoz opasnih materija obavlja sa nekog od međunarodnih aerodroma u BiH;
 - e) izuzeće zrakoplovnih vlasti polazne i krajnje destinacije i međuslijetanja, ukoliko ona postoje, kada se radi o preletu teritorije BiH.
- (3) Zahtjev za izdavanje izuzeća za prevoz opasnih materija, koje nisu dozvoljene za transport zrakom, preko teritorije BiH podnosi se na za to propisanom obrascu koji se može naći na internet stranici BHDCA najkasnije 10 dana prije planiranog leta.
- (4) BHDCA prosljeđuje izuzeće za let, ili uskraćuje isto uz obrazloženje, najkasnije 2 dana prije početka leta.
- (5) Podnositelji zahtjeva za izuzeće za prevoz opasnih materija zrakom, dužni su uplatiti visinu naknade za provođenje postupka odobravanja izuzeća od primjene propisa u skladu sa Odlukom o naknadama za finansiranje rada BHDCA ("Službeni glasnik BiH", br. 56/15).

DIO SEDMI - VFR LETOVI

Član 19.

(VFR letovi)

- (1) VFR letovi u FIR Sarajevo mogu se izvoditi sa aerodroma, heliodroma i letilišta koje je verifikovala BHDCA.
- (2) Odobrenje BHDCA za VFR letove nije potrebno osim u slučajevima iz stava (4) ovog člana.
- (3) VFR letovi u zračnom prostoru BiH, iznad nivoa leta 100, mogu se izvršavati bez prethodno pribavljenog odobravanja BHDCA, ukoliko je zrakoplov opremljen opremom za komunikaciju i navigaciju u skladu sa članom 50. Naredbe o pravilima letenja zrakoplova ("Službeni glasnik BiH", broj 52/13) i kiseoničkim sistemom.
- (4) VFR letovi iznad nivoa leta 100, izuzev letova iz stava (3) ovog člana, razmatraju se od slučaja do slučaja. Zahtjev za odobrenje se podnosi u BHDCA najmanje 10 dana prije planiranog početka leta.
- (5) Vanaerodromska slijetanja i polijetanja će se izvršavati u skladu sa Pravilnikom o sprovođenju operacija sa terena za vanaerodromsko slijetanje i polijetanje ("Službeni glasnik BiH", br. 16/14).

DIO OSMI - SPORTSKE I DRUGE AKTIVNOSTI U ZRAKU

Član 20.

(Zrakoplovne priredbe)

- (1) Zahtjev za izdavanje odobrenja stranom i domaćem operatoru za izvođenje zrakoplovnih priredbi, u smislu organizovanog prikaza zrakoplovnih aktivnosti pred publikom, u svrhu promocije zrakoplovnog sporta, kao što su padobranski skokovi, akrobatsko i grupno letenje, letenje jedrilica, balona i druge sportske zrakoplovne aktivnosti podnosi se najkasnije deset radnih dana prije početka planiranih aktivnosti ako se iste planiraju održati na registrovanim letilištima/terenima/aerodromima. Ukoliko će se aktivnosti odvijati na neregistrovanim terenima, rok za podnošenje zahtjeva je najkasnije 20 radnih dana prije početka planiranih aktivnosti. BHDCA prosljeđuje odobrenje za obavljanje manifestacije, ili

- uskraćuje isto uz obrazloženje, podnosiocu zahtjeva najkasnije pet radnih dana prije početka aktivnosti.
- (2) Zahtjev za izdavanje odobrenja podnosi se na za to predviđenom obrascu koji se može naći na internet stranici BHDCA.
- (3) Podnositelj zahtjeva treba dostaviti sljedeću dokumentaciju i podatke:
- organizator aktivnosti;
 - odgovorna/kontakt osoba;
 - ime i prezime, kontakt telefon rukovoditelja aktivnosti na terenu;
 - detaljan opis aktivnosti;
 - datum početka/završetka aktivnosti;
 - vrijeme početka/završetka aktivnosti;
 - visinu do koje će se aktivnosti odvijati;
 - definisano zonu aktivnosti;
 - broj učesnika;
 - podatke o vlasniku ili korisniku zrakoplova;
 - tip, registraciju, MTOW i pozivni znak zrakoplova;
 - certifikat o registraciji zrakoplova;
 - certifikat o plovidbenosti zrakoplova (Air Worthiness Certificate);
 - certifikat o osiguranju koji pokriva i osiguranje trećih lica;
 - za strane operatore, tačan datum i vrijeme preleta, aerodrom polijetanja/slijetanja;
 - dodatne podatke i dokumentaciju na zahtjev BHDCA.
- (4) Ukoliko će se sportske aktivnosti odvijati u kontrolisanom zračnom prostoru, organizator manifestacije, prije podnošenja zahtjeva u BHDCA, dužan je pribaviti saglasnost nadležne kontrole letenja za obavljanje traženih aktivnosti.
- (5) Organizator zrakoplovne priredbe dužan je popuniti zahtjev za izdavanje NOTAM-a, koji se može naći na internet stranici www.bhansa.gov.ba i poslati ga elektronskom poštom ili faksom, uz priloženo odobrenje BHDCA, NOTAM birou, najkasnije 72 sata prije planiranog početka aktivnosti.
- (6) Podnositelji zahtjeva za izvođenje zrakoplovnih priredbi, dužni su uplatiti visinu naknade za provođenje postupka odobravanja traženih aktivnosti u skladu sa Odlukom o naknadama za finansiranje rada BHDCA ("Službeni glasnik BiH", br. 56/15).

Član 21.

(Radovi iz zraka)

- (1) Zahtjev za izdavanje odobrenja stranom i domaćem operatoru za letove kojima se prikazuju tehničke karakteristike zrakoplova koji se koriste za naučna istraživanja, testiranja ispravnosti navigacione opreme, pružanje usluga u poljoprivredi, geodetska i druga snimanja, zaprašivanje i druge slične aktivnosti, podnosi se najkasnije petnaest dana prije početka leta. BHDCA prosljeđuje odobrenje za let, ili uskraćuje isto uz obrazloženje, podnosiocu zahtjeva, najkasnije tri radna dana prije početka leta.
- (2) Izuzetno od odredbi iz stava (1) ovog člana, rok za podnošenje zahtjeva za radove iz zraka, kada je riječ o kvaru i testiranju (kalibraži) navigacione opreme na aerodromima u Bosni i Hercegovini, ne može biti kraći od 24 sata.
- (3) Za aktivnosti navedene u stavu (1) ovog člana, podnositelj zahtjeva je dužan pribaviti potrebna odobrenja i saglasnosti nadležnih organa vlasti u Bosni i Hercegovini u zavisnosti od vrste aktivnosti.
- (4) Zahtjev za izdavanje odobrenja iz stava (1) ovog člana podnosi se na propisanom obrascu koji se može naći na internet stranici BHDCA.
- (5) Podnositelj zahtjeva treba dostaviti sljedeću dokumentaciju i podatke:
- certifikat zračnog operatora;
 - radnu dozvolu zrakoplovnog operatora;
 - certifikat o registraciji zrakoplova;
 - certifikat o plovidbenosti zrakoplova;
 - certifikat o osiguranju koji pokriva i osiguranje trećih lica;
 - podatke o vlasniku ili korisniku zrakoplova;
 - tip, registraciju, MTOW i pozivni znak zrakoplova;
 - opremu zrakoplova;
 - podatke o naručitelju radova iz zraka i kopiju ugovora;
 - detaljnu svrhu leta;
 - aerodrome i vremena polijetanja/slijetanja;
 - maršrute, odnosno zone u kojima će se aktivnosti odvijati;
 - za strane operatore, tačan datum i vrijeme preleta, visinu, maršrutu i ulazno izlazne tačke/koridore u zračni prostor Bosne i Hercegovine, aerodrom polijetanja/slijetanja;
 - dodatne podatke i dokumentaciju, ukoliko se ukaže potreba.
- (6) Organizator aktivnosti dužan je popuniti zahtjev za izdavanje NOTAM-a koji se može naći na internet stranici www.bhansa.gov.ba i poslati ga elektronskom poštom ili faksom, uz priloženo odobrenje BHDCA, NOTAM birou najkasnije 72 sata prije planiranog početka aktivnosti.

Član 22.

(Bespilotne letjelice)

- (1) Zahtjev za izdavanje odobrenja za let bespilotne letjelice podnosi se najkasnije 15 dana prije planiranog početka leta. BHDCA prosljeđuje odobrenje za let, ili mišljenje o osporavanju, uz obrazloženje podnosiocu zahtjeva, najkasnije tri dana prije početka leta.
- (2) Zahtjev za izdavanje odobrenja podnosi se na propisanom obrascu koji se može naći na internet stranici BHDCA.
- (3) Podnositelj zahtjeva treba dostaviti sljedeću dokumentaciju i podatke:
- podatke o naručitelju radova iz zraka i kopiju ugovora;
 - podatke o vlasniku ili korisniku letjelice;
 - podatke o operatoru;
 - certifikat o obučenosti rukovatelja letjelicom;
 - odgovornu osobu;
 - opis aktivnosti;
 - podatke o letjelici;
 - zonu aktivnosti;
 - visinu do koje će se aktivnosti provoditi;
 - početak i završetak aktivnosti;
 - certifikat o osiguranju, koji pokriva osiguranje trećih lica;
 - aerodrome polijetanja/slijetanja;
 - dodatne podatke i dokumentaciju na zahtjev BHDCA.
- (4) Ukoliko će se let bespilotne letjelice odvijati u kontrolisanom zračnom prostoru, organizator aktivnosti, prije podnošenja zahtjeva u BHDCA, dužan je pribaviti saglasnost nadležne kontrole letenja za obavljanje traženih aktivnosti.
- (5) Organizator aktivnosti dužan je popuniti zahtjev za izdavanje NOTAM-a koji se može naći na internet stranici www.bhansa.gov.ba i poslati ga elektronskom poštom ili

faksom, uz priloženo odobrenje BHDCA, NOTAM birou najkasnije 72 sata prije planiranog početka aktivnosti.

Član 23.

(Uskraćivanje izdavanja odobrenja)

BHDCA neće izdati odobrenje za let ukoliko:

- a) podnositelj zahtjeva nije dostavio podatke i dokumentaciju traženu Pravilnikom;
- b) zrakoplov, odnosno operator se nalaze na listi zrakoplova/operatora kojima je zabranjeno letenje u zračnom prostoru Evropske unije;
- c) postoji osnovana sumnja da bi letenje zrakoplova ugrozilo bezbjednost zračne plovidbe i njenih učesnika, kao i trećih lica;
- d) ukoliko podnositelj zahtjeva nije uputio zahtjev za izdavanje NOTAM-a u roku predviđenom ovim Pravilnikom.

DIO DEVETI - ZAVRŠNE ODREDBE

Član 24.

(Stupanje na snagu)

- (1) Stupanjem na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o odobravanju letova objavljen u "Službenom glasniku BiH", br. 50/13 od 25.06.2013. godine.
- (2) Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Broj 1-3-02-2-1042-1/15
24. novembra 2015. godine
Banja Luka

Generalni direktor
Dorđe Ratkovića, s. r.

K A Z A L O

**DIREKCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO
BOSNE I HERCEGOVINE**

1064 Pravilnik o odobravanju letova (hrvatski jezik) 1

Правилник о одобравању летова (српски
језик) 6
Pravilnik o odobravanju letova (bosanski jezik) 11

Nakladnik: Ovlaštena služba Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Trg BiH 1, Sarajevo - Za nakladnika: tajnik Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine Bojan Ninković - Priprema i distribucija: JP NIO Službeni list BiH Sarajevo, Džemala Bijedića 39/III - Ravnatelj: Dragan Prusina - Telefoni: Centrala: 722-030 - Ravnatelj: 722-061 - Pretplata: 722-054, faks: 722-071 - Oglasni odjel: 722-049, 722-050 faks: 722-074 - Služba za pravne i opće poslove: 722-051 - Računovodstvo: 722-044, 722-046 - Komercijala: 722-042 - Pretplata se utvrđuje polugodišnje, a uplata se vrši UNAPRIJED u korist računa: UNICREDIT BANK d.d. 338-320-22000052-11, VAKUFKA BANKA d.d. Sarajevo 160-200-00005746-51, HYPO-ALPE-ADRIA-BANK A.D. Banja Luka, filijala Brčko 552-000-0000017-12, RAIFFEISEN BANK d.d. BiH Sarajevo 161-000-00071700-57 - Tisak: GIK "OKO" d.d. Sarajevo - Za tiskaru: Mevludin Hamzić - Reklamacije za neprimljene brojeve primaju se 20 dana od izlaska glasila.

"Službeni glasnik BiH" je upisan u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 731.

Upis u sudski registar kod Kantonalnog suda u Sarajevu, broj UF/I - 2168/97 od 10.07.1997. godine. - Identifikacijski broj 4200226120002. - Porezni broj 01071019. - PDV broj 200226120002. Molimo pretplatnike da obvezno dostave svoj PDV broj radi izdavanja poreske fakture.

Pretplata za II polugodište 2015. za "Službeni glasnik BiH" i "Međunarodne ugovore" 120,00 KM, "Službene novine Federacije BiH" 110,00 KM.

Web izdanje: <http://www.sluzbenilist.ba> - godišnja pretplata 200,00 KM